

Aggteleki karsztkérdések

A húszezer hektáron elterülő aggteleki tájvédelmi körzetet ez év január elsejével nyilvánították Nemzeti Parkká. Igazgatója május 15-e óta van *Buzeczki Győző* személyében, aki az eddig legmagasabb színvonalon működő hasonló intézményünkénél, a Kiskunsági Nemzeti Parknál töltött el 11 gazdag évet. Fülöpházáról állapotos feleséggel, egy aggteleki faház ideiglenességébe és a tennivalók egymásba gubancolódo, elképzelhetetlen sűrűjébe csöppenni... Van ebben valami, ami az elemi csapásokra emlékeztet. Amit meg kell szervezni, teremteni, amit dűlőre kell vinni, perspektivikusan gondolkodva és racionálisan lépve, azt egyelőre két csoportba oszthatjuk: a sürgős és a még sürgősebb ügyekre.

Ki kell alakítani *Jósvafőn* a központot, dűlőre kell vinni épületek megvételét, rendbehozatalát, lépni kell a Baradla-barlang és környéke elhasználdott berendezéseinek felújítása ügyében, általában a szolgáltatások színvonal-emelésében. Személyes kérdésekben kell továbbá határozni és a meglévő standard személyzetet sürgősen ki kell egészíteni. Hiányzik többek között a specialista színvonalú zoológus, botanikus, geológus és egy ütőképés közönségszervező.

A Baradla túravezetője

Megszervezendő továbbá öt örkörület, ami a megfelelő személyek kiválasztásán túl szolgálatilakás-gondokat is jelent. Az a „nemzeti parkgyanús” épületvagyron, amelyet részben magán személyek, részben a Borsod Tourist kirendeltsége használ és birtokol, ma még csak vágyálom. Egyelőre minden ideiglenes. A barlang bejáratával szemközti turistaház szűk alagsori irodája a riportert jelenleg egy kieroszakolt hídfőállás sebtében felállított harcálláspontjára emlékezteti. Mégis, úgy tűnik: az igazgató személyében sikerült megtalálni a megfelelően rátermett és elszánt embert.

(Hogy a Baradla századokon át nemcsak rejtette, hanem a szó legmarkánsabb, legérzékenyebb értelmében formálta is a környéken élő embereket, ez többé-kevésbé ismert, tekintettel a túravezetés mesterségére. Ez a Himálája serpáira emlékeztető készség és ragaszkodás természetesnek is tekinthető, nagy rátermettséget, terepismereket igényel. Az embernek megfordul a fejében: ez a század annyi hagyományt fakított meg, sőt söpört már el, hogy cseppkőbarlang ide, „bokrosodó képzelet” oda, egy mai fiataalt feltehetően egészen más dolgok foglalkoztatnak mostanság. Rászánja magát tehát egy túrára, mert kíváncsi, hogy a 20 év körüli idegenvezetőnő hogyan viselkedik. És az utóbbi évek egyik legkellemesebb csalódása vár rá. A 19 éves Tóth Erzsébet, a közeli Trizs faluból, oldottan, szellemesen, érezhető áhitattal végzi a munkáját; amikor kibukkanunk a hűvös csepegésből a forrón tűző napfényre, beszélgetni kezdünk. Tóth Erzsébet ezt mondja: egy éve csinálom, kevés pénzért, de elégedett vagyok és itt akarok maradni mindenképpen. Nem tudnám elképzelni az életet enélkül a barlang nélkül. Kezdetben megfordult a

A területen összesen 400 barlang található ...

MTI Fotó

fejében, persze, hátha ráunok majd. Azóta rájöttem, hogy csak az érdeklődésemet csigázta fel, hogy nem lehet vele betelni. Egyre többet olvasok róla — dr. Dudich Endre munkája nagy élmény volt — s már tudom, a természet egyre mélyebb, erősebb kapcsolódásokkal fűz magához. Eleinte féltem a csoportoktól is, aztán feltaláltam magam, kezdtem élvezni a vezetést, különösen télen, amikor kevesen megyünk be és ráérősebben, bővebben lehet beszélni a látottakról. Volt persze olyan látogató, aki lehűlyezett, és közölte, hogy a természet ilyet soha nem tudna megformálni csak úgy magától, ezeket valaki nyilván kifaragta. Zavarnak, de mennyire zavarnak a sűrűn elhangzó kérdések: mennyit érnek a cseppkővek? Ha megfigyelte, sok a csonka képződmény, folyik a szuvenirgyűjtés. Megfizethetetlen, ami ott látható, ezt akkor érzi az ember, amikor egyedül tartózkodik lent. A barlang ilyenkor a végtelenbe tágul. Olyan nehéz ezt az érzést visszaadni. Mintha az ember is részévé válna ennek a monumentális időtlenségnek és állandóságnak, ami mégis szüntelenül, titokzatos módon formálódik. Ilyenkor minden fontos dolgot együttlévőnek érezek ott lenni. Szeretnék ezer év múlva — ez barlangi relációban nem nagy idő — egyszer visszatérni ide. Egyre többet gondolok erre a képtelenségre. Abban reménykedem: a Baradla akkor is ilyen lesz, mint most.)

A legjobbkor történt

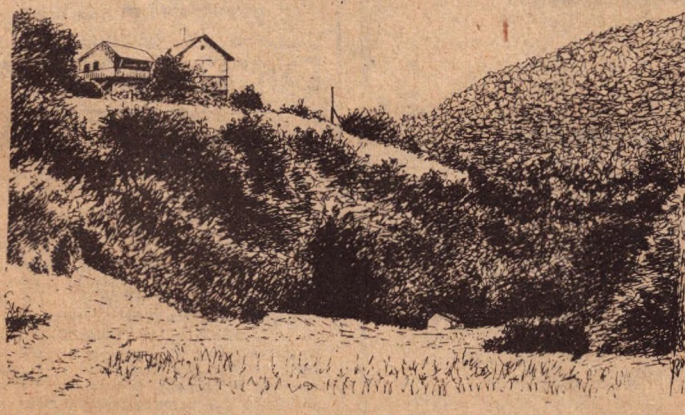
Amivel Magyarországon képtelen vagyok betelni: nincs olyan, ellentmondásoktól vert, zavaros helyzet, ahol ne tűnne fel egy megszállott és felkészült ember, akinek a személyiségét az egzakt tudáson túl is a rend jellemzi. Ezt sugározza, gyökereztet, ahol csak feltűnik. Július 12-i, pénteki látogatásunk során az újdonsült igazgató Niva típusú terepjáróján átsörtetve ungon-berken, patakon és meredélyen, a Tohonya-völgyi kutatóállomáshoz értünk, amely a VITUKI (Vízügyi Tudományos Kutató Intézet) bázisa volt eddig és amelyet de jó lenne nemzeti parkosítani! Az állomás, amelyet — Buzeczki Győző szerint — ha léggömbökkel felemelnének és letottyantának a Déli-sarkra, minden további nélkül remekül működhetne, olyan szinten van felszerelve mindennel, ami a tudományos kutatómunkához szükséges. Itt találkoztunk dr. Varga Zoltánnal, a Debrece-

ni Kossuth Lajos Tudományegyetem zoológiai tanszékének professzorával és kiesi, de annál ütőképesebb stáb-jával. Az ember ilyenkor szokta magában az ókori tragédiákra emlékeztető emelkedettséggel elátkozni rohanásra kényszerítettségét. Mert Varga professzor úr ezzel fogadott: egy órátk van, vagy egy hetetek? A helyzet az, hogy az egy hét is észrevétlenül telhetet volna el akkor is, ha mondjuk csak az európai magashegység-fauna e „honi izelítőjét” tanulmányoznánk. Akár a nyirkos, hűvös szurdokvölgyeket, amelyekben örökös félhomály lapul. Akár a napfényben vibráló karsztmozaikos domboldalakat, ahol szinte minden négyzetméter meglepetésekkel szolgálhat. Ez a legkiseb alapterületű nemzeti parkunk, de az ide koncentráldott értékeket tekintve alighanem a legsűrűbb.

A helynek lelke van

Dr. Varga Zoltán, aki a zoológia mellett jelentős grafikai és akvarellfestői talentummal is rendelkezik, rövid idő alatt is kábulatos kiselőadást rögtönöz. Beszél a molyhos-tölgyes karszterdők, a sziklagyepek melegkedvelő-tűrő növényeiről, a legelők kaszálásán, pontosabban kaszátlanlanságának gondjairól, szervesanyag-felhalmozódásról, ami a gyomoknak jobban kedvez, mint az értékes fajoknak... A viszonylagos egyensúlyállapotról, azokról a populációkról, amelyek mind tudományos szempontból, mind a területen élő nemes ragadozók táplálékbázisa szempontjából felbecsülhetetlenek. S itt van a barlangok ősidőket dajkáló állatvilága. A nemzeti parkká nyilvánítás a lehető legjobbkor történt.

(Leereszkedve egy agyagos, kimondottan nyaktörő lejtőn, áthajtva ismét a Jósva-patak tengelyt nyaldosó szakaszán megálltunk Jósvafő és a nemzeti park leendő szívében. Nem nehéz elképzelni, mit akar kihozni Buzeczki Győző igazgató ebből az ódon udvarházegyüttesből, a gyönyörű öreg pajtákból, az egyetlen évszázados, gerendákra épült talpasházból. Nem nehéz. Megvalósítani már fogósabb lesz. A helynek lelke, levegője van, mintha nem is az emberek, hanem a természet intézte volna úgy, hogy itt egykor olyan központ legyen, ahol a natúra lesz a legfontosabb téma. Irodákkal, előadótermekkel, laboratóriumokkal, vendégszobákkal. Egy ideig elnézegettük. Az Aggteleki Nemzeti Park feszített pionirkorát éli, de a körvonalak már kirajzolódnak. A lakhatás, az elhelyezkedés, az alapozás tennivalóin túl ez lesz az az intézményünk, amelynek jó esélye van az önállásra, miután az idegenforgalmat is itt tartják majd kézben. Az igazgató általános színvonal-emelésre készül. A bővli kisöprésre többek között. A Vass Imre féle műalkotásnak is beillő első Baradla-térkép nyomatainak, a neolitikus korból származó, itt talált gyönyörű agyagedények másolatainak árusítására gondol például. És még sok minden másra. Egy év múlva feltehetően már egészen más hangvételű és tartalmú tudósítással jelentkeztünk az Északi-karsztról.)

Amiből valódi fellegrár lehet: a Tohonyavölgyi kutatóállomás

Dr. Varga Zoltán rajza

Baróti Szaboles